

TUSIAD

ERG EĞİTİM
REFORMU
GİRİŞİMİ

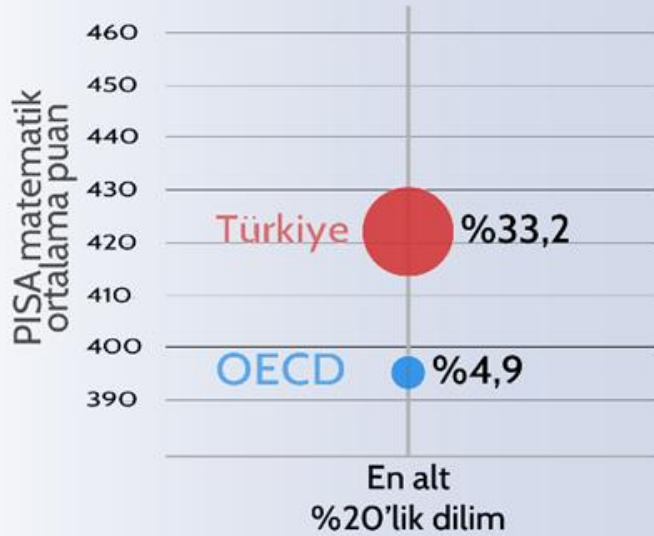

***Neden “gelecek”
için eğitim bütçesi?***

Geleceğin dünyasına hazır olmak için yapılması gerekenler eğitim bütçesinden bağımsız düşünülemez.

Geleceğin Dünyasına Hazırlanırken Eğitime Bakış: PISA 2022 Bulguları Işığında Türkiye'de Eğitimin Durumu Araştırması'nda öne çıkan bulgular şunlardı:

Sosyoekonomik durumun etkilerini azaltmaya ve okul aidiyetini artırmaya yönelik müdahale politikaları

Öğrenci ve öğretmenin iyi olma hâlini merkeze almak

Gençlere “geleceğin becerilerinin” kazandırılması için kamu ve özel sektör arasında işbirlikleri

**"Answer the Call" Eğitim için Küresel Ortaklık
(Global Partnership for Education)
öncülüğünde gençlerin taleplerini gündeme
taşıyan bir kampanya*

Eğitim bütçesi, küresel bir gündem olarak önem kazanıyor.

Küresel eğilimlere göre eğitim stratejik bir gündem maddesi.

Dolayısıyla eğitimin bütçesi de.

- **Çoklu Krizler Çağı:** Ulusal eğitim bütçeleri küresel krizler karşısında **baskı altında**.
- **Geleceğin becerileri:** Gençleri bugünün ve yarının işlerine hazırlayabilmek için **öğretmenler, temel öğrenme ve 21. yüzyıl becerileri** önceliklendirilmeli.

Türkiye’de demografik fırsat penceresi kapanma eğiliminde.

Demografik fırsat penceresi

Çalışabilir nüfus artarken, bağımlı nüfusun görece azaldığı dönem

Demografik fırsatı yönetmek: Hem demografik fırsat penceresi açık tutulmaya çalışılmalı, hem de maksimum fayda sağlamak için eğitime yatırım önceliklendirilmeli.

Pencere henüz kapanmadı, ancak son evrede.
2024 yılı verilerine göre;

Nüfus artış hızı
binde 3,4

Bağımlı nüfus oranı
%46,1

Bağımlı nüfusta 0–14 yaş oranı
%35,8 (2014)
%30,6 (2024)

2026 yılı için “Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu” süreci başladı.

**2026 MEB
bütçesi
takvimi**

MEB 2026 Yılı Bütçe Teklifi'nin Kasım 2025'te TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunulması bekleniyor.

2024 verilerine göre toplam kamu eğitim bütçesinin %67,3'ü, 2025'te ise %66,6'sı MEB bütçesidir.

MEB, tüm kamu eğitim kurumları içerisinde en yüksek bütçeye sahip olsa da aralarında üniversite öncesi eğitimle ilgili faaliyetleri bulunan tek kurum da MEB'dir.

MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçesi içindeki payı bir süredir %10 seviyesine sabitlendi:

2023'te %9,7, 2024'te %9,8 ve 2025'te %9,9.

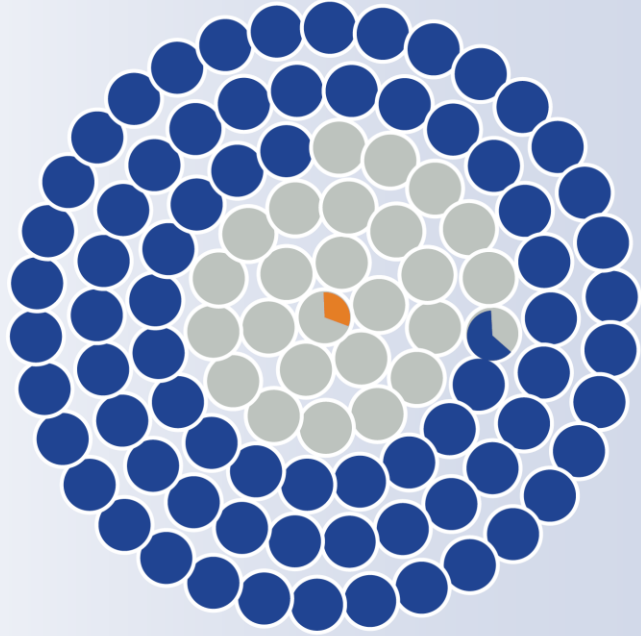
Eğitimdeki eşitsizliklerin giderilmesi için beslenme, ulaşım, barınma, burs gibi destekler enflasyona endeksli ve hedefli biçimde genişletilmelidir.

***Kamu eğitim
harcamaları neden
önemli?***

Eğitim harcamalarının finansman kaynaklarına göre dağılımı

Dünya ortalaması

Kamu
%74,6

Özel
(hanehalkı)
%25,1

Uluslararası
örgütler
%0,3

Tüm dünyada en fazla eğitim harcaması, kamu kurumları tarafından yapılıyor.

Bir insan hakkı olarak nitelikli eğitime erişimin sağlanması **devletlerin temel yükümlülüğüdür.**

Addis Ababa Eylem Gündemi (2015): Eğitim dahil temel kamu hizmetleri, kamu kaynaklarıyla finanse edilmeli.

Eğitim 2030 Incheon Bildirgesi ve Çerçeve Eylem Belgesi (2015) eşik değerleri

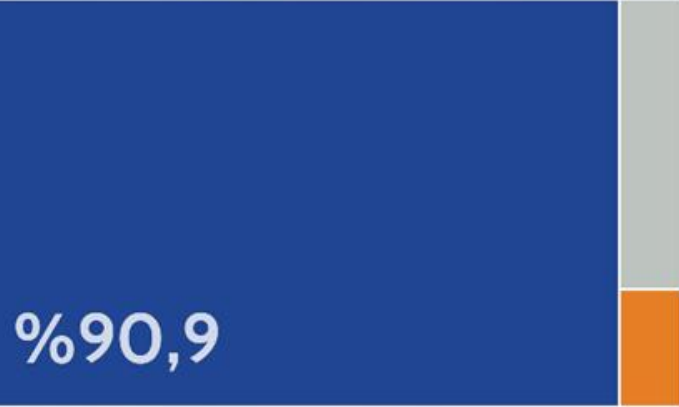
- GSYH'nin %4–6'sı
- Toplam kamu harcamalarının %15–20'si

Ancak kamu kaynaklarının oranı her yerde aynı değil.

2022 yılında kamu eğitim harcamalarının payı;

%90,0 ve üzeri olanlar

Estonya

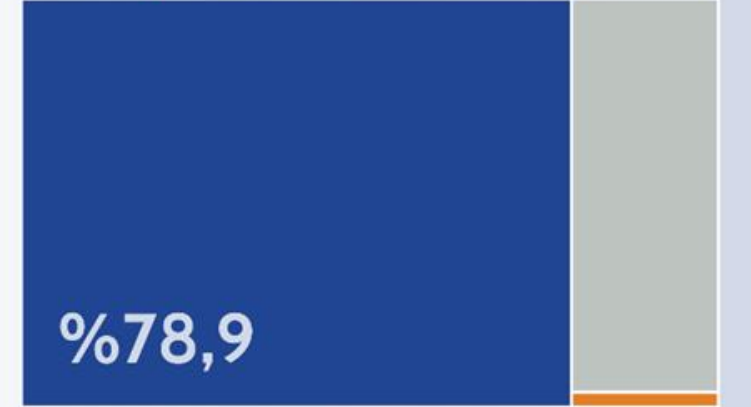
%89,9-%80,0 aralığında olanlar

Güney Kore

%79,9 ve altı olanlar

Türkiye

Eğitim harcamalarının finansman kaynaklarına göre dağılımı

Etkili bir şekilde sürdürülen eşitsizlik

Hipotez, sosyoekonomik açıdan avantajlı aktörlerin, mümkün olan her yerde kendileri ve çocukları için bir dereceye kadar avantaj sağladığını varsayar.

Hanehalkı eğitim harcamalarını etkileyen uygulamalar kontrol altına alınmalıdır.

Türkiye 7,5 milyar SGS ile hanehalkı eğitim harcaması miktarında dördüncü sırada olsa da Türkiye’de **0-14 yaş çocuk nüfusu** diğerlerinden daha yüksektir.

Hanehalkı eğitim harcamalarını etkileyen uygulamalar arasında şunlar sayılabilir:

- Kademeler arası yüksek baskı oluşturan sınav sistemi
- Okullar ve okul türleri arasındaki farkların azaltılmasına yönelik politika eksiklikleri
- Eğitim dışı temizlik ve yemek gibi hizmetler için bağış talep edilmesi
- Kırtasiye, ders kitabı, okul forması ve servis ücreti gibi zorunlu giderler

Daha fazla kaynak her zaman etkili olmayabilir.

Maliyet etkililik

Harcamaların planlanmasında etki ve adil erişim odaklı yaklaşım

En etkili kademeye yatırım
Erken çocukluk eğitimi

Kanıt temelli politikalar
“Smart buys”

Katılımcılık
Katılımcı bütçeleme

En yüksek öğrenme getirisi sağlayan uygulamalar:

- Veli & öğrencilere eğitim faydaları hakkında bilgi
- Öğretmenlere yapılandırılmış pedagoji desteği
- Öğrenme süreçlerinin, çocuğun öğrenme seviyesine göre planlanarak çocuğa özel destek sağlanması

Katılımcı bütçelemeye ilgili İskoçya deneyiminde;

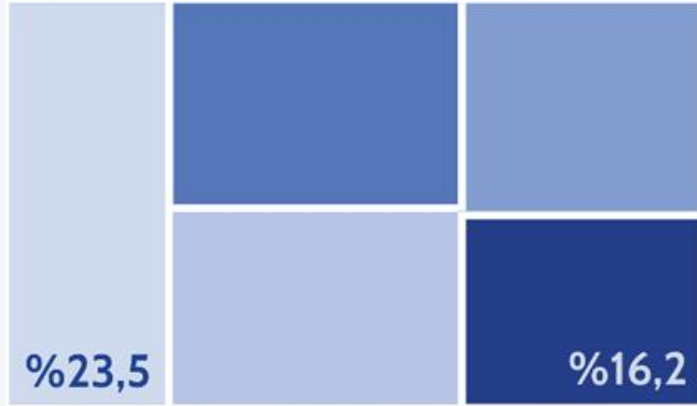
- Velilerin temsili artırıldı.
- Çocukların karar süreçlerine katılımı sağlandı.
- Gençlere sosyal & iletişim becerileri kazandırıldı.

Okulöncesine ayrılan kaynaklar önceliklendirilmeli.

Okulöncesi eğitimin payı;

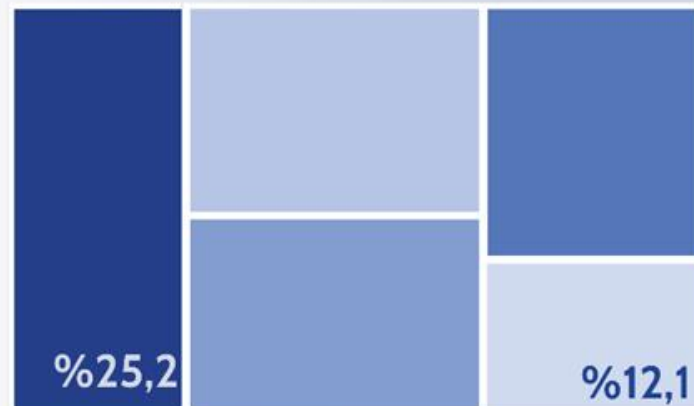
%20 ve üzeri
olanlar

Bulgaristan

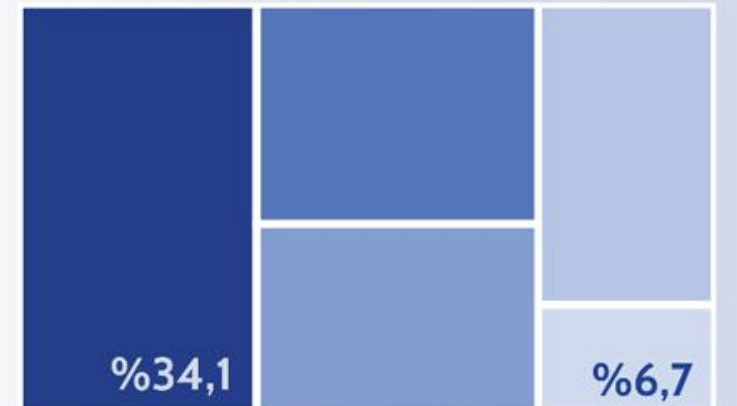
%19,9-%10,0
arasında olanlar

AB ortalaması

%10'nun altında
olanlar

Türkiye

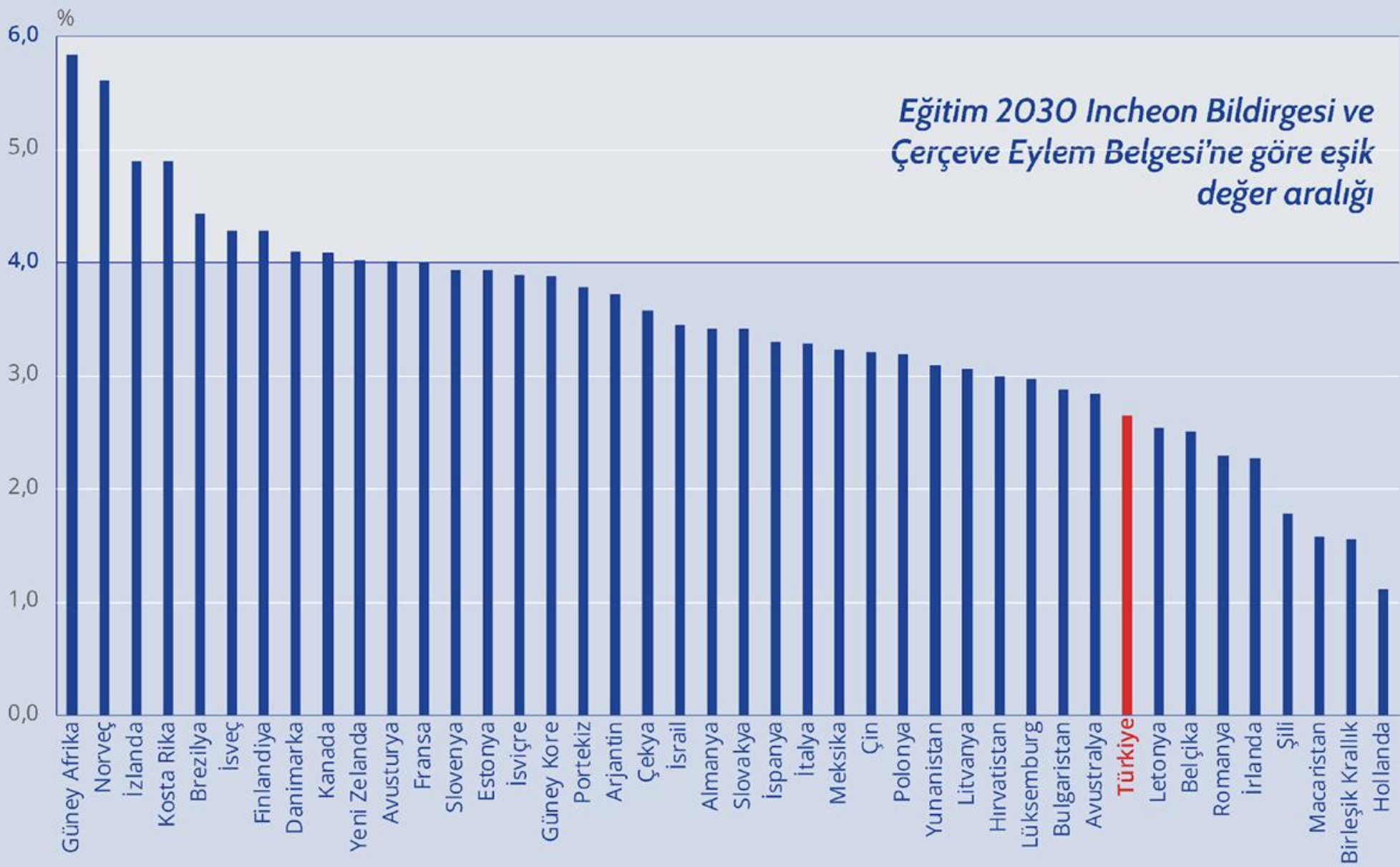
Kademelere göre kamu eğitim
harcamalarının dağılımı

Okulöncesi İlkokul Ortaokul Ortaöğretim Yükseköğretim

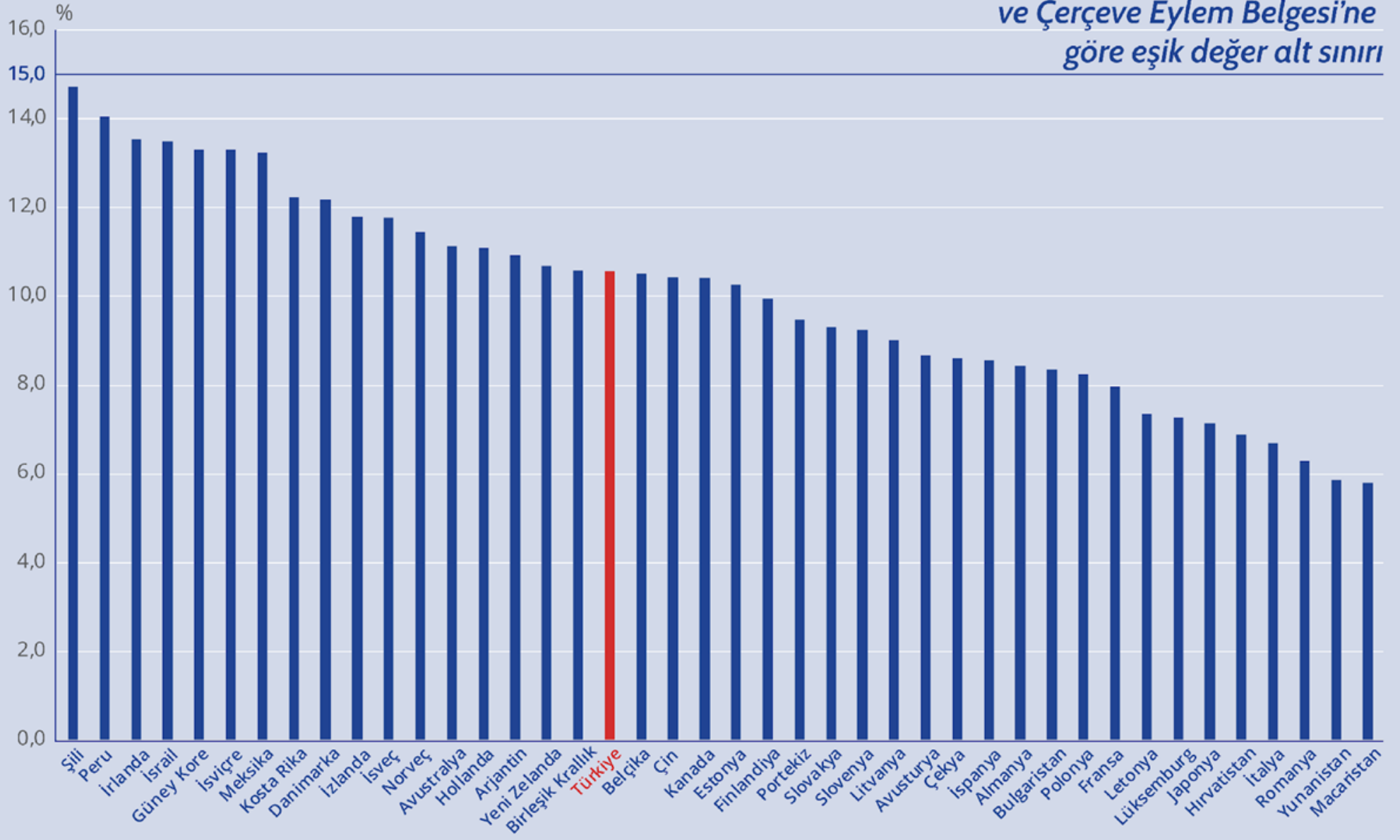
***Türkiye uluslararası
ölçütlere göre ne
durumda?***

Kamu eğitim harcamalarının GSYH içindeki payı

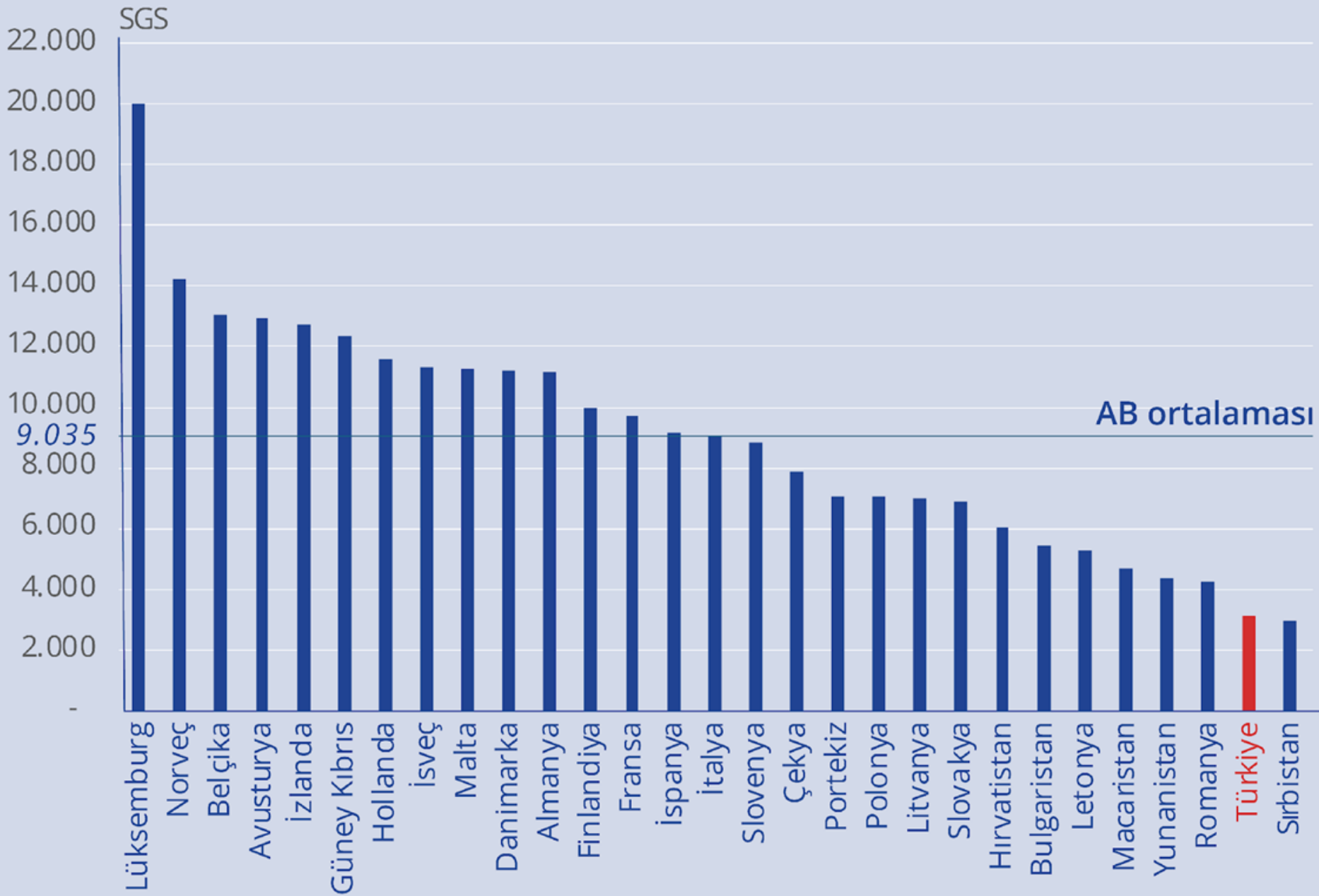

Kamu harcamaları içinde eğitim harcamalarının payı

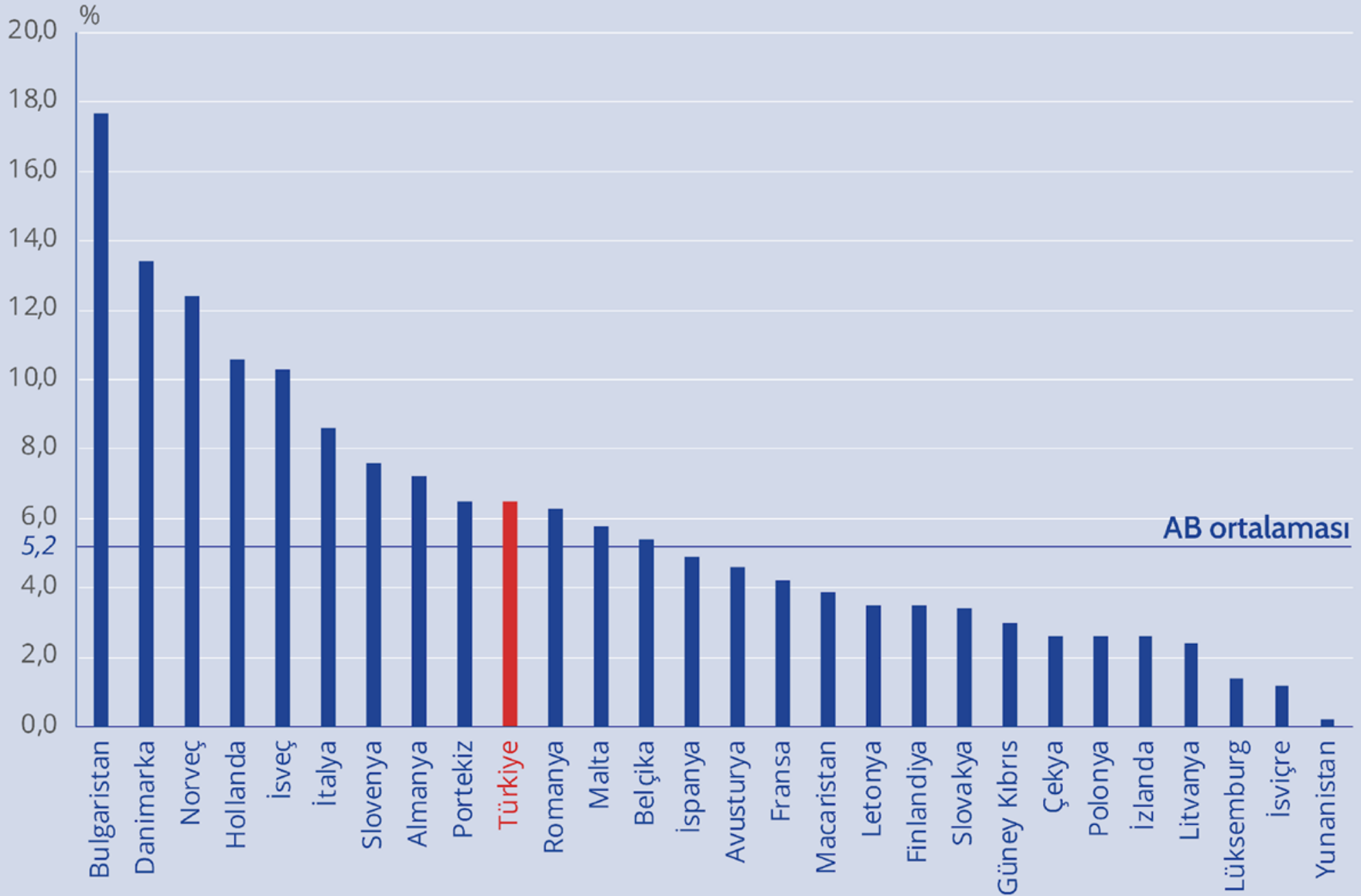
Eğitim 2030 Incheon Bildirgesi
ve Çerçeve Eylem Belgesi'ne
göre eşik değer alt sınırı

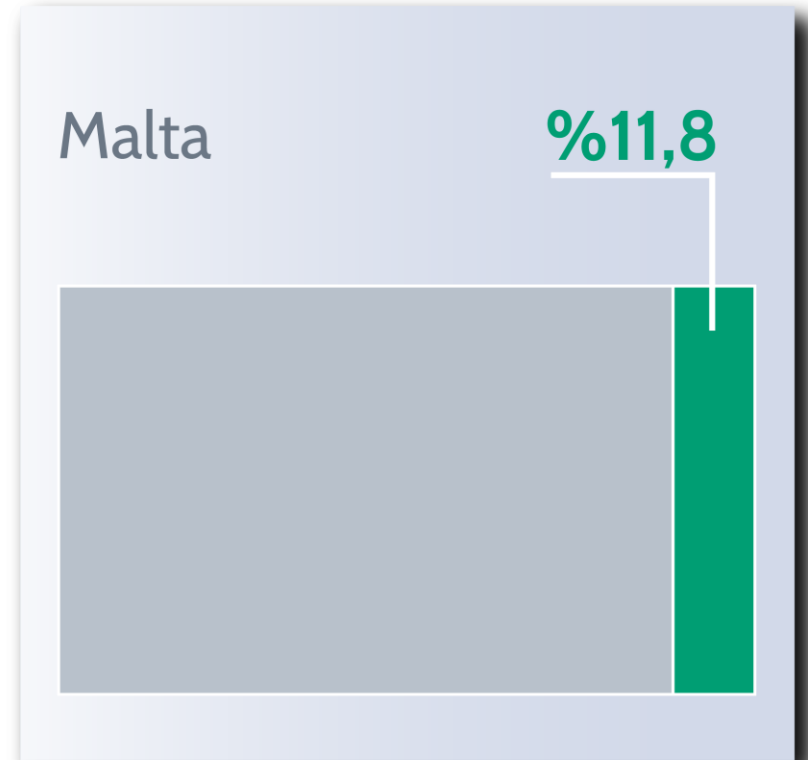
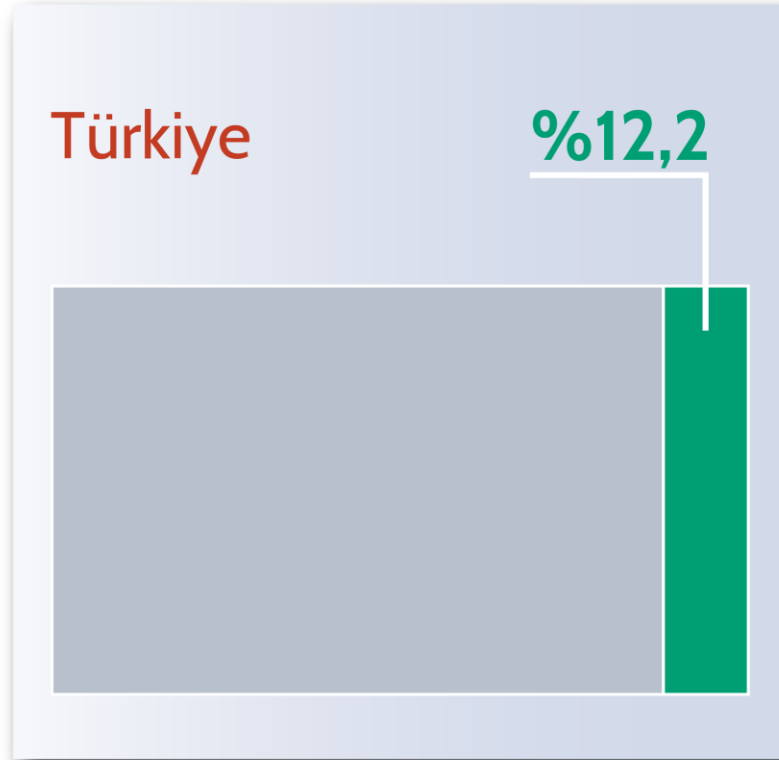
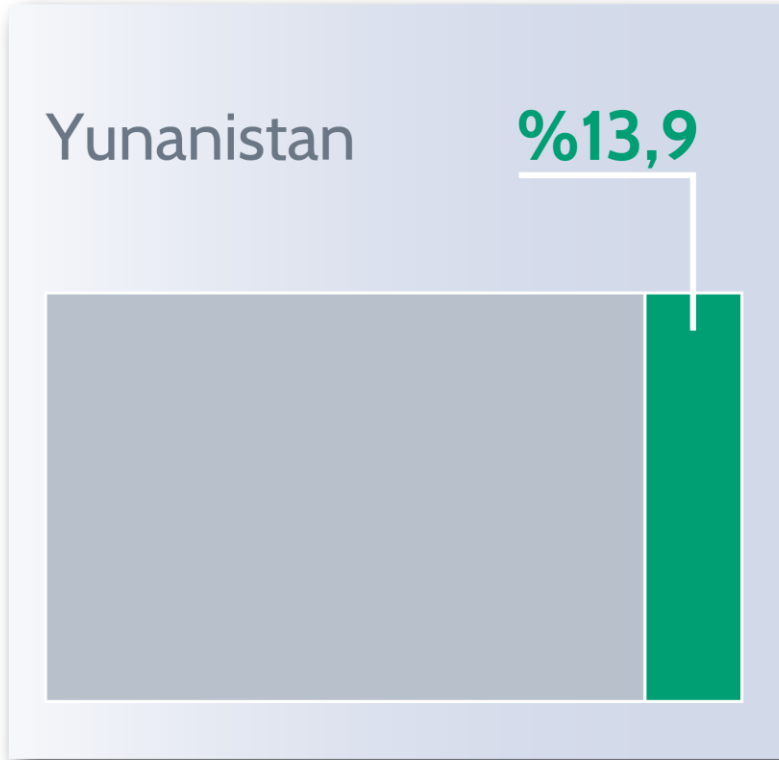
Kamu kurumlarında tam zamanlı öğrenci başına yapılan harcama

Öğrencilere verilen finansal desteklerin oranı

Kamu eğitim harcamalarının fonksiyonlara göre dağılımı

Cari harcamalar

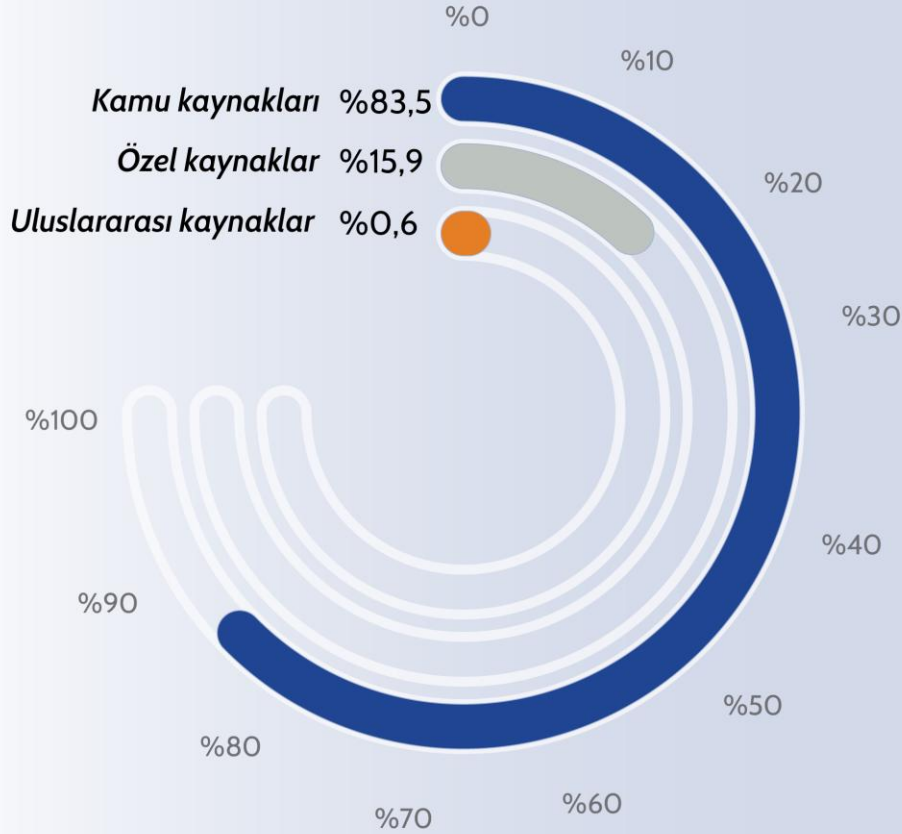

Sermaye harcamaları

***Türkiye'de eğitim
harcamalarının
güncel durumu
nedir?***

Türkiye'de 2023 yılı eğitim harcamalarının kaynaklarına göre dağılımı

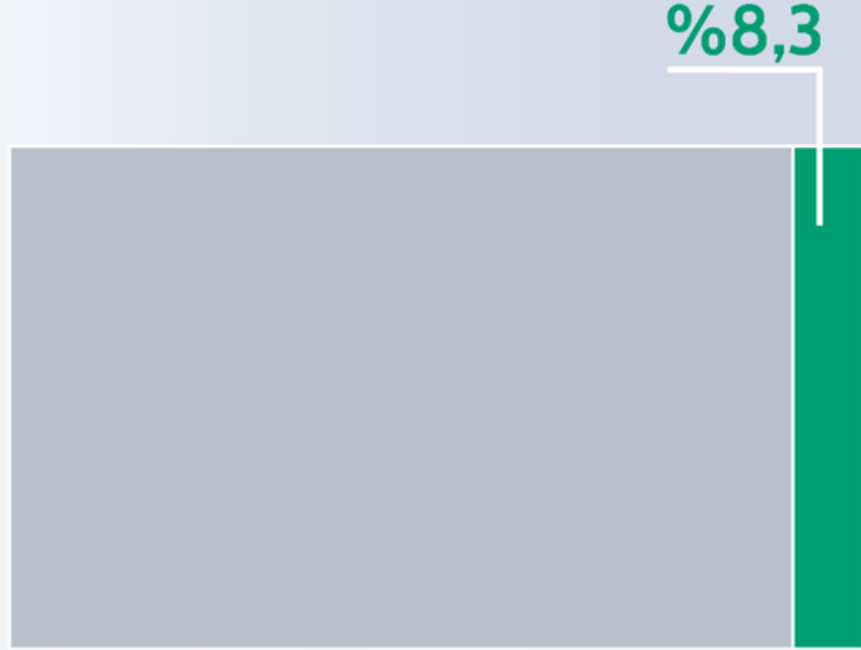
2023 yılında da en az kamu eğitim harcaması, okulöncesi eğitimde yapıldı.

2023 yılında, 6 Şubat depremlerinin etkisiyle kamu eğitim harcamalarında **2024 fiyatlarıyla reel %25,1** artış gerçekleşti.

Kamu eğitim harcamalarının **GSYH içindeki payı %3,6'ya** yükselirken, toplam kamu harcamaları içindeki payı **%10,0** ile sınırlı kaldı.

2023'te Türkiye'de kamu eğitim harcamalarının **%7,0'ı okulöncesi**, **%19,1'i ilkökul**, **%19,0'ı ortaokul**, **%21,4'ü ortaöğretim** ve **%33,5'i yükseköğretim** düzeyine ayrıldı.

2026'da beklenen cari-sermaye harcaması dağılımı

■ Cari harcamalar ■ Sermaye harcamaları

Eğitimin GSYH ve toplam kamu içindeki payı, kalıcı biçimde eşik değerlere taşınmalıdır.

Eğitime ayrılan kamu kaynaklarının merkezi yönetim bütçesine oranı **2024'te %14,6, 2025'te %14,8'dir.**

GSYH'ye oran ise **2024'te %3,9 ile uluslararası alt eşiğe yaklaştı, 2025'te %3,5 seviyesine geriledi.**

Orta Vadeli Program'a (2026-2028) göre MEB'e **1 trilyon 943 milyar 515 milyon 746 bin TL** tavan ödenek verildi. Bu tutarın tamamı tahsis edildiği takdirde MEB 2026 bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı **%11,3** olacak.

MEB 2026 Bütçe Teklifi'nin yakında milletvekilleriyle paylaşılması bekleniyor.

Ekim-Kasım döneminde önce TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda, sonra TBMM Genel Kurulu'nda görüşülecek.

Bugün eğitime yatırılmayan her bir lira, uzun vadede daha yüksek vergi geliri, teknoloji üretimi ve sosyal refah artışı sağlayacak bir yatırımın ertelenmesi anlamına geliyor.

Daha

Fazla

Kamu eğitim harcamalarını uluslararası eşiklere kalıcı biçimde yaklaştıracak çok yıllık hedefler belirlenmeli.

Erken

Kaynakları okulöncesi ve temel eğitim lehine yeniden dengelenmeli; 5 yaştan başlayarak okulöncesi eğitim zorunlu ve ücretsiz hale getirilmeli.

Etkili

Katılımcı ve şeffaf bütçeleme; kanıt-temelli, maliyet-etkililik odaklı harcama; sermaye yatırımları ile öğrenciye doğrudan destekler birlikte artırılmalı.

Teşekkür ederiz.

TUSIAD

ERG EĞİTİM
REFORMU
GİRİŞİMİ